

چي بگوشيم؟

ويسپوبيش، سال ۱، شماره ۵

تارا نيپلي

موسيقي کلاسيک:

- دوره يکم: قرون وُسطی: از ۵۰۰ تا ۱۵۰۰ م و رُنسانس از ۱۵۰۰ تا ۱۶۰۰ م
- دوره دوم: باروک از ۱۶۰۰ تا ۱۷۵۰ م
- دوره سوم: کلاسيک از ۱۷۵۰ تا ۱۸۳۰ م
- دوره چهارم: رُمانتيک از ۱۸۳۰ تا ۱۹۰۰ م
- دوره پنجم: موسيقي مدرن يا قرن بيست و يکم از ۱۹۰۰ م تا اکنون

یک ماهی از فصل پاییز می‌گذرد و زمان گوش سپردن به موسیقی‌های آرام و کلاسیک فرا رسیده است! در شماره‌ی سوم نشریه (چی بگوشیم ۱-۳) از موسیقی کلاسیک اروپا و پنج دوره‌ی آن سخن گفتیم و دوره یکم آن (قرون وسطی) را معرفی کردیم. اینک عصر قرون وسطی و رُنسانس در موسیقی کلاسیک را پشت سر می‌گذاریم و به سراغ دورانی می‌رویم که به **باروک** مشهور است.

موسیقی کلاسیک: دوره‌ی باروک

در دوره باروک، کشفیات علمی بسیاری رخ داد و نظریه‌های فراوان نوینی به اثبات رسید - دقیقاً همان زمانی که آن سیب معروف بر سر اسحاق نیوتن فرو افتاد - بنابراین چنان‌که در آن زمان همه چیز رو به پیشرفت و شکوفایی می‌رفت، موسیقی کلاسیک نیز بی‌نصیب نماند.

نخستین آهنگسازِ باروکی «ژان - باتیست لولی» Jean-Baptiste Lully نام داشت که برای لویی چهاردهم، پادشاه فرانسه در جهت پیشرفت موسیقی کلاسیک کار می‌کرد و موسیقی‌دان شخصی او بود. لولی یکی از نخستین کسانی بود که ارکستری شامل بیست و چهار ویولن و تعدادی

فلوت، ابوا، فاگوت، ترومپت و تیمپانی (نوعی طبل) تشکیل داد. جالب است بدانید که او برای رهبری ارکسترش از یک عصای بزرگ برای مشخص کردن ریتم و ضرب موسیقی استفاده می‌کرد! لولی عصایش را با قدرت زیاد به زمین می‌کوبید و در یکی از همین روزها که از شدت هیجان عصایش را بر صحنه می‌کوبید، نوکِ تیز آن به پای او فرو رفت. با امکانات پزشکی آن زمان، نتوانستند زخم را درمان کنند و لولی از همین جراحاتِ پا درگذشت.

کمی بعد، آهنگسازانی همچون هنری پورسل، یوهان باخل‌بل، آرکانجلو گُری، گئورگ فریدریش هندل و البته آنتونیو ویوالدی، Antonio Lucio Vivaldi، به آهنگسازان عصر باروک پیوستند که در میان آنها به جرأت می‌توان گفت ویوالدی شاهکارهایی به‌یادماندنی از خود برجای گذاشت.

آنتونیو ویوالدی

ویوالدی در سال ۱۶۷۸ م، همزمان با زمین‌لرزه‌ای در ایتالیا متولد شد و در سال ۱۷۴۱ م، در ۶۳ سالگی درگذشت. یکی از معروف‌ترین آثار وی «چهار فصل» است که در چهار قطعه‌ی موسیقی که نماینده‌ی چهار فصل سال هستند، بهار، تابستان، پاییز و زمستان را روایت می‌کند. چهار فصل ویوالدی را می‌توانید در اینجا بشنوید :

<https://www.youtube.com/watch?v=GRxofEmo3HA>

و اما آهنگسازی که بخش اصلی این مقاله را به او اختصاص داده‌ایم، «یوهان سباستیان باخ» از معروف‌ترین موسیقی‌دان‌های تاریخ و دنیاست. باخ، Johann Sebastian Bach (۲۱ مارس ۱۶۸۵-۲۸ ژانویه ۱۷۵۰ م)، متولد آلمان، آهنگساز و نوازنده‌ی ارگ بود؛ موسیقی‌دانی که از جوانی، زندگی خود را صرف اعتلای موسیقی کلاسیک کرد. یوهان در موقعیت‌هایی که حتی اندک پولی برای رفع گرسنگی خود نداشت، پای پیاده مسافت‌های طولانی را تنها برای دیدن یک اجرای موسیقی یک ساعته راه می‌رفت.

یوهان سباستیان باخ

از جمله او در نوزده سالگی، پنجاه کیلومتر (و به روایت‌های دیگر، مسافت‌های بعید و بیشتر) را برای مشاهده نوازندگی ارگ‌نواز محبوبش با پای پیاده پیمود و پس از پایان کنسرت نیز دوباره همان مسیر را پیاده برگشت! باخ به احتمال زیاد بزرگ‌ترین ارگ‌نواز قرن هجدهم محسوب می‌شد اما هرگز نسبت به موفقیت‌هایش فخر نمی‌فروخت و حتی به طنز می‌گفت که کافی‌ست آدمیزاد فقط کلیدهای پیانو را در وقت درستش فشار دهد تا خود ساز، موسیقی را اجرا کند!

این از نهایت فروتنی باخ بود و گرنه ارگ‌نوازی همواره و حتی تا همین امروز، از کارهای هنری دشوار محسوب می‌شود. چیزی شبیه به این که تلاش کنید با دست راست‌تان یک مثلث را در هوا بکشید و با دست چپ یک دایره را؛ آن وقت می‌توانید بخش کوچکی از پیچیدگی‌های نوازندگی را دریابید! باخ در کنار موسیقی علاقه زیادی به ریاضی داشت و همواره در آثارش با اعداد بازی می‌کرد. مثلاً برای هر حرف الفبا به ترتیب نمره‌ای گذاشت که در آن A می‌شد ۱ و B می‌شد ۲ و الی آخر؛ چیزی شبیه به حروف ابجد در فارسی و عربی که البته این شماره‌گذاری اختراع خود باخ بود.

از دست‌نوشته‌های موسیقایی باخ

بدین صورت، جمع اعداد اسم خود او یعنی باخ می‌شد «چهارده»:

$B = 2 / A = 1 / C = 3 / H = 8$
به همین دلیل است که الگوهای براساس عدد ۱۴ اغلب در آثار او ظاهر شده‌اند!

یوهان سباستیان باخ در طول عمر پُربار خویش، آثار فراوان و درخشانی ساخت، طوری که تنها جمع‌آوری کل آثار وی پس از مرگش، چهل و شش سال به درازا کشید!

نام پانزده قطعه‌ی مشهور باخ را شاید بتوان در فهرست زیر بازیافت:

- Tocatta and Fugue in D minor
- Orchestral suites
- Christmas Oratorio, Bw 248
- Italian Concerto, Bw 971:3. Presto
- Brandenburg Concertos
- St. Matthew Passion
- Concerto for 2 violins
- Sonatas and Partitas for solo violin
- Christmas Oratorio
- Jesu, Joy of Man's Desiring
- Harpichord Concerto in D minor
- Well-Tempered Klavier
- Cello Suites
- Goldberg Variations
- Cello Suites, Bwv 1007-1012

